

Konstnären Assar Lindbeck – om konst och vetenskap

nr 2 2021 årgång 49

Assar Lindbeck valde spontant bildskapandet för att frigöra sitt tänkande från den metodologiska ortodoxins konventionalism. Han började måla för att bli en friare och bättre forskare. I denna intervju – genomförd och nedtecknad av Pierre Guillet de Monthoux 2012, utskriften (på engelska) godkänd av Assar – ger han sin personliga syn på konstnärligt skapande och hur det förhåller sig till kreativitet i vetenskaplig forskning.

Hösten 1971 kom William Baumol¹ på besök hemma. När han skulle ringa ett telefonsamtal från mitt arbetsrum fick han syn på några teckningar på mitt skrivbord – skisser som jag hade gjort under långtråkiga telefonsamtal. ”Varför börjar du inte måla?”, frågade Baumol. Han målade själv och undervisade i skulptur i New York. Så nästa dag gick jag till Dekorima och köpte några dukar och akrylfärg. Eftersom jag är ganska otålig ville jag inte köpa oljefärg, som tar för lång tid att torka – akrylfärg däremot torkar på femton minuter.

Vid ett senare tillfälle råkade Stig Ramel (då chef för Nobelstiftelsen) komma förbi hemma i slutet på 1990-talet. Han fick syn på några målningar som han gillade. Han ringde upp Ulf Linde, Sveriges främste konstkritiker (dessutom ledamot av Svenska Akademien och den som lanserade Marcel Duchamp i Sverige). Linde tittade på allihop och sade: ”Dom där är dynamiska och fulla av rörelse – det är bra. Men dom där, dom ser ut som kondomänniskor.” Jag slog mig för pannan och insåg att han hade helt rätt. Dagen därpå målade jag över alla kondomänniskorna och jag har hindrat dem från att återuppträ sedan dess.

Några veckor senare fick jag ett telefonsamtal från en dam vid namn Birgitta Wallin, som skötte ett av Stockholms främsta konstgallerier, Svenska Bilder. Jag brukade göra mina konstrundor och gå på utställningar. Hon hade fått höra att jag målade, så hon tog med sig en medarbetare från galleriet för att se på mina målningar. De verkade hänföra. Hon ordnade en utställning 1998 och sedan följde två ytterligare separatutställningar. Den senaste var 2004.² Ja, det var så det började – det är slumpens skördar.

Senare fick jag besök hemma av Evert Lundkvist, Sveriges främste 1900-talsmålare enligt min mening. Han hade med sig några av sina egna målningar som han hade lånat ut till en utställning. ”Vem har målat dom här?”, frågade han när han såg några av mina målningar. ”Jag erkänner

PIERRE GUILLET DE MONTHOUX

är gästprofessor och director för SSE Art Initiative och Literary Agenda vid Handelshögskolan i Stockholm för vars serie *Experiments in Art and Capitalism* (MIT Press) han är redaktör. På svenska utges i år hans samlade verk; *Företagets filosofi, handlingens ekonomi, etik och estetik* i 8 volymer (Korpens Förlag).
Pierre.Guilletde-Monthoux@hhs.se

Översatt från engelska av Hans Tson Söderström. Den engelska versionen av denna intervju har tidigare publicerats i P Guillet de Monthoux och R Stasinski (red), *The Heckscher-Ohlin Room*, Stockholm, SSE Art Initiative 2018.

¹ Amerikansk ekonom, känd för sin forskning om kulturekonomi.

² Den senaste utställningen av Assar Lindbecks konst var 2019 (redaktionens anmärkning).

faderskapet”, svarade jag. Han sade några allmänt välmenande ord men också något viktigt. ”Gör det enkelt”, sade han. I sin egen produktion placerar han ett enskilt föremål i centrum och målar så att ljuset ger intryck av att komma från föremålet och inte från dess omgivning. Det är hans affärsidé, kan man säga. Efter det så målade jag inte bara över alla kondommänniskor utan också alla detaljer som inte lyfte fram tavlans huvudbudskap.

Min filosofi som målare är att fantasin är oerhört begränsad jämfört med slumpen. Slumpen kan ha ett oändligt antal tänkbara utfall; fantasin har bara ett begränsat antal, beroende på vad vi råkar ha i huvudet. Det här betyder att jag använder handen som en slags slumpalsgenerator och rör den slumpmässigt – i en timme, två timmar, en dag, en vecka – tills något dyker upp. Då tar jag fram det. Sedan försöker jag hindra det från att bli alltför föreställande. Men ibland blir de här motiven så spännande att jag inte klarar av att ta kål på dem. Konstnären Peter Dahl sade en gång ”kill your darlings”, men jag kan inte förmå mig till att ta livet av alla, så vissa blir mer föreställande än vad jag hade tänkt mig. Det figurativa dominerar även om jag försöker göra mig av med det, men det hindrar mig inte från att få associationer. Dra bara ett horisontellt streck och du ser – aha, en ocean och horisonten.

Ja, det här är min grundläggande filosofi, men mer än så: jag har aldrig genomgått någon som helst konstutbildning. För då skulle jag bli precis som alla andra. Samma sak gäller forskningen. Jag har flyttat fokus i allt som jag har skrivit. Och när jag ger mig in på något nytt område så läser jag aldrig vad som har skrivits på området förrän jag har blivit klar med ett första utkast; då först tittar jag efter. Annars hamnar man i andras fotspår till platser där de redan har varit och skövlut vad som finns att göra där. Risker är förstås att man återupptäcker hjulet och i så fall får man överge projektet eller skriva något mer populärvetenskapligt, vilket inte är så roligt.

Det finns alltid en risk att man gör samma sak som alla andra och i samhällsvetenskaperna vimlar det av forskare som betar sig som får i en fårskock. Om en begåvad forskare löser en elegant matematisk modell utan att använda sunt förnuft och får beröm för det så kommer tusentals att följa efter. Ta t ex den nya klassiska makroteorin som antar att arbetsmarknaden alltid är i jämvikt! Själv ansåg jag att det inte kan stämma, eftersom själva makroteorin kom till just för att förklara arbetslösheten på 1930-talet. Det var bakgrunden.

Ska man då anta att arbetsmarknaden alltid är i jämvikt, som Lucas, Prescott och Kydland gör? Då måste man också förklara varför sysselsättningen varierar, för det går ju inte att förneka. De förde fram en förklaring som bygger på ”intertemporal fritidssubstitution”; att folk på olika sätt ibland bestämmer sig för att öka sin fritid. Men vi vet ju att folk blir ofrivilligt friställda och att de inte får jobb som de aktivt och förtvivlat söker. Det gör dem sjuka. Ändå ansåg kolleger att de här modellerna, som förts fram av Lucas och Prescott och andra begåvade forskare och som kopplade ihop mikro- och makroteori, var fantastiska.

Jag har kämpat med mina kolleger i årtal om det här. Varför det? Jo, man måste skilja på begåvning och sunt förnuft. Att sakna sunt förnuft är lika vanligt hos begåvade människor som hos obegåvade. Det är bra för forskare att stå på andras axlar, eftersom de på så sätt når högre. Men jag är mer imponerad av innovativa forskare. Men det som intresserar mig allra mest är den verklighet som omger mig. Möjligheterna som öppnar sig. Att fånga tillfället i flykten eller att låta det passera.